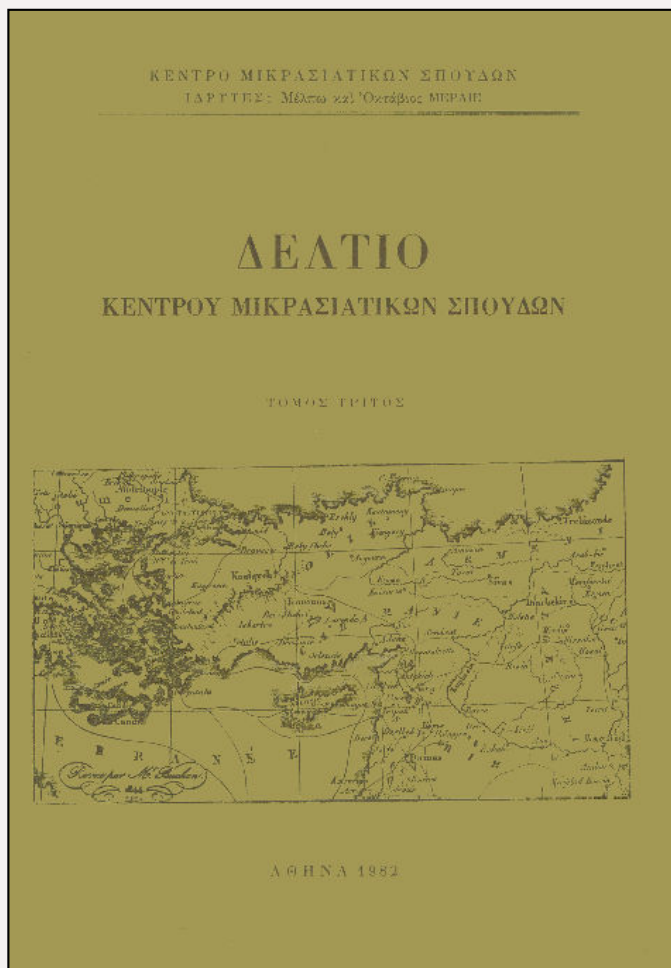

Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών

Τομ. 3, 1982

Παύλος Χατζημωυσής: Βιβλιογραφία 1919-1978. Μικρασιατική εκστρατεία-ήττα-προσφυγιά

Βερεμής Θ.

<https://doi.org/10.12681/deltiokms.287>

Copyright © 2015

To cite this article:

Βερεμής, Θ. (1982). Παύλος Χατζημωυσής: Βιβλιογραφία 1919-1978. Μικρασιατική εκστρατεία-ήττα-προσφυγιά. *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών*, 3, 242-243. doi:<https://doi.org/10.12681/deltiokms.287>

Παῦλος Χατζημωυσής: *Βιβλιογραφία 1919 - 1978. Μικρασιατική ἐκστρατεία-ἤττα-προσφυγιά*, ΕΡΜΗΣ, Ἀθήνα 1981, σ. 340.

Ἡ *Βιβλιογραφία* τοῦ Παύλου Χατζημωυσῆ πού καλύπτει μὲ παραδειγματικὴ ἐπιμέλεια κείμενα γιὰ τὴν μικρασιατικὴ ἐκστρατεία, τὴν καταστροφὴ καὶ τὴν προσφυγιά, πού ἐκδόθηκαν ἀπὸ τὸ 1919 ὡς τὸ 1978, ἀποτελεῖ πολύτιμη προσφορὰ στὸν τομέα τῶν ἔργων ὑποδομῆς γιὰ τὴ μελέτη τῆς σύγχρονης ἱστορίας μας.

Ἡ *Βιβλιογραφία* περιλαμβάνει δημοσιεύματα ἑλληνικὰ ἢ ξενόγλωσσα, ἀπὸ Ἑλληνες ὅμως συγγραφεῖς, καθὼς καὶ ἑλληνικὲς μεταφράσεις ξένων καὶ χωρίζεται σὲ τρία μέρη: α') αὐτοτελεῖς ἐκδόσεις, β') ἀποσπασματικὲς ἀναφορὲς σὲ διάφορα βιβλία καὶ γ') ἡμερολόγια καὶ ἐγκυκλοπαιδεῖες. Περιλαμβάνονται μελέτες, ἄρθρα καὶ λογοτεχνικὲς ἀναφορὲς στὴν ἐκστρατεία, τὶς συνέπειές της καὶ τὶς περιπέτειες τῶν Ἑλλήνων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ Ἀνατολικῆς Θράκης στὸ διάστημα 1919 - 1923. Τὰ λήμματα παρουσιάζονται μὲ τὴν ἀλφαβητικὴ σειρὰ τῶν συγγραφέων κατὰ ἔτη, ἀριθμημένα ἀπὸ 1 ὡς 2203 ἐκτὸς ἀπὸ τὶς σελίδες 304 - 307 τῶν συμπληρωμάτων στὶς ὁποῖες προστίθενται ἄλλα 45 λήμματα ἀριθμημένα ἀπὸ τὸ 1 ὡς τὸ 45.

Τὸ «Γενικὸν εὔρετῆριον συγγραφέων, τόπων καὶ βιβλιογραφικῶν θεμάτων» παραπέμπει στοὺς ἀριθμοὺς τῶν λημμάτων. Ὅφειλω πολλὰ εὐχαριστῶ στὸν πονήσαντα γιὰτὶ συχνὰ ἀνατρέχω στὴν *Βιβλιογραφία* του καὶ εἶναι τελείως περιττὸ νὰ θυμίσω ὅτι δὲν ὑπάρχει τέτοιο ἔργο χωρὶς κάποιες πάντοτε παραλήψεις. Στὴν προκειμένη περίπτωσις ἐπισημαίνω τὴ συνεργασία τῶν Γιάννη Γιαννουλόπουλου, Νίκου Οἰκονόμου, Ἀλέξανδρου Δεσποτόπουλου, Ἐφης Ἀλλαμανῆ καὶ Κρίστας Παναγιωτοπούλου, στὸν ΙΕ' τόμο τῆς *Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους*, Ἀθήνα 1978, σ. 116 - 246, καθὼς καὶ τὸ σημαντικὸ ἔργο τοῦ Ν. Petsalis-Diomidis, *Greece at the Peace Conference 1919*. Institute for Balkan Studies (175) Thessaloniki 1978, pp. 395, στὸ ὁποῖο περιγράφεται ἡ ἀρχὴ τῆς ἑλληνικῆς στρατιωτικῆς παρουσίας στὴν Μικρὰ Ἀσία (σ. 200 - 228).

Ἀξίζει νὰ σταματήσουμε στὴν παρουσίασι τοῦ *Ἀναμνηστικοῦ Προσφυγικοῦ Ἡμερολογίου, 1925* (1496) γιὰ νὰ ἐκτιμηθεῖ ἡ προσφορὰ τῆς *Βιβλιογραφίας*. Ἡ ἀναφορὰ στὰ περιεχόμενα καὶ τὶς σελίδες τοῦ κάθε κειμένου καλύπτει μιὰ-μιση περίπου σελίδα καὶ προσφέρει στὸν ἐνδιαφερόμενο τὸ θεματολογικὸ πλοῦτο πού κρύβεται πίσω ἀπὸ τὸν τίτλο τοῦ τόμου. Ἐχωρίζω μερικὰ θέματα: «Ἀρτεμιάδης Βασιλείος, Ἐμμανουηλίδης Ἐμ., Κωνσταντιλιέρης Ἄγγελος, Μανταφούνης Στυλ., Εὐφραιμίδης Ἀδαμάντιος, Μαρσέλλος Δημ., Παναγιωτόπουλος Τάκης, (πρόσφυγες πληρεξούσιοι)», «Ἐνωσις Ἐφένδρων Ἀξιωματικῶν Μικρᾶς Ἀσίας καὶ Θράκης», «Ἡ Ἐπανάστασις τοῦ 1922», «Ἡ Ἐπιτροπὴ Ἀποκαταστάσεως Προσφύγων. Ἡ σύστασις της. Ἡ σταδιοδρομία

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ

της. . .) και ή συντήρηση τής έλπίδας για την έπιστροφή που εκφράζεται με τον τίτλο «Τò δράμα τής τραγωδίας του πυρός δέν σβύνει την πεποίθηση ότι ή ήμέρα τής επανόδου είναι έγγύς».

Θ. Μ. ΒΕΡΕΜΗΣ

Προξενικά έγγραφα του 10' αιώνας, επιμέλεια Θεοδώρου Παπαδοπούλλου. Λευκωσία: Κέντρον Έπιστημονικών Έρευνών, 1980, σ. LXXX + 551.

Στή σειρά «Πηγαί και μελέται τής Κυπριακής ιστορίας» του Κέντρου Έπιστημονικών Έρευνών τής Κύπρου κυκλοφόρησε με επιμέλεια του μέχρι πρόσφατα διευθυντή του ιδρύματος Θεοδώρου Παπαδοπούλλου μια σημαντική έκδοση που ενδιαφέρει άμεσα τις μικρασιατικές σπουδές τόσο ως υπόδειγμα ερευνητικού προγράμματος όσο και για τὰ ουσιαστικά προβλήματα που θίγει. Η έκδοση παρουσιάζει επιλογή προξενικών εκθέσεων και άλλων εγγράφων από τò αρχείο του Βρετανικού Προξενείου στη Λάρνακα που βρίσκεται σήμερα στο PUBLIC RECORD OFFICE του Λονδίνου. Τὰ έγγραφα καλύπτουν την περίοδο από τò 1842 ως την άγγλική κατάληψη τής Κύπρου τò 1878, που συμπίπτει με την εποχή των μεταρρυθμίσεων (Tanzimat) στην Όθωμανική αυτοκρατορία. Η μεγάλη σπουδαιότητα τής έκδοσης όφείλεται στο ότι παρουσιάζει ύλικò ειδικά επιλεγμένο για τò ενδιαφέρον του για την οικονομική και την κοινωνική ιστορία και μάλιστα ύλικò που παρέχει στοιχειά τὰ όποια μπορούν να υποβληθοϋν σε ποσοτικές αναλύσεις. Από την άποψη αυτή ή έκδοση των βρετανικών προξενικών εγγράφων ενός μικροϋ τμήματος του ελληνικού χώρου παρουσιάζει γενικότερο μεθοδολογικό ενδιαφέρον επειδή αποβλέπει και επιτυγχάνει να συμβάλει στη δημιουργία τής επιστημονικής υποδομής για την ανάπτυξη τής οικονομικής ιστορίας τής νεοελληνικής κοινωνίας που μόλις τὰ πολυ τελευταία χρόνια έχει αρχίσει να άπασχολεί σοβαρά τή νεοελληνική έρευνα.

Με την πλούσια τεκμηριωμένη εισαγωγή που προτάσσει στην έκδοση ό επιμελητής συμβάλλει θετικά στην ύλοποίηση του επαναπροσανατολισμοϋ τής νεοελληνικής ιστορικής επιστήμης προς την οικονομική ιστορία, αναπτύσσοντας δύο μεγάλα θέματα, ένα μεθοδολογικό και ένα ουσιαστικό. Πραγματεύεται πρώτο τò ζήτημα τής χρησιμοποίησης των προξενικών εγγράφων ως πηγής τής οικονομικής ιστορίας και ύποδεικνύει τις αναλυτικές επεξεργασίες στις όποιες επιβάλλεται να υποβληθοϋν οι μαρτυρίες των εγγράφων για να άποδώσουν βασίμα στοιχειά για την προσέγγιση ούσιωδών προβλημάτων του οικονομικού βίου.

Δεϋτερο παρουσιάζει μια γενική επισκόπηση τής οικονομικής ιστορίας τής